MAGAZINE MUG

‘De staat hongert mensen uit’

De aangescherpte bijstandswet bezorgt advocaten kopzorgen. De verplichte tegenprestatie moet van tafel en van een kale kip moet je niet willen plukken

“Iemand heeft honger, dat kan toch niet”, roept mensenrechtenadvocaat Jelle Klaas verontwaardigd. De bevlogen Haarlemse jurist heeft zijn levensdoel gemaakt van het rechtzetten van het onrecht dat zijn cliënten wordt aangedaan. “Met ons kantoor richten wij ons op mensen die worden uitgesloten van het recht op voedsel. Dat komt door de super ingewikkelde bijstandswet. Bijstandsgerechtigden doen soms zonder het te beseffen iets verkeerd, waardoor hun uitkering wordt gekort of ingehouden.”
In de tien jaar dat hij advocaat is, ziet hij de samenleving verharden. “Rond de tijd dat ik begon, kregen wij de eerste mensen op kantoor die honger hadden”, vertelt Klaas. “Een schrijnend voorbeeld is een gezin dat zes maanden van de helft van de uitkering van vader moest rondkomen. Vader werd gekort omdat hij volgens de sociale dienst niet genoeg deed om werk te vinden. Een van zijn kinderen heeft suikerziekte en viel in de klas een aantal keren flauw, omdat het gezin te weinig geld had voor zijn dieet.”

Klaas en zijn collega’s van Fischer Advocaten vochten deze zaak aan bij de Centrale Raad van Beroep, de hoogste rechterlijke macht in geschillen over de sociale zekerheid en de bijstand. “De rechter oordeelde dat het heel vervelend is wat het gezin is overkomen, maar dat ze het met de helft van de uitkering zouden moeten redden.” Dit speelde in 2010.

Vorig jaar deed dezelfde Raad uitspraak in een vergelijkbare kwestie. “Het betrof een gezin met een klein kind dat zes maanden helemaal geen uitkering ontving. Dit keer hield de Raad helemaal geen rekening met de aanwezigheid van een kind. De vader hield zich niet aan de sollicitatieplicht dus eigen schuld, dikke bult.” Dat bedoelt Jelle Klaas met verharding van de maatschappij.
Ons land is door de sociale ondergrens geschoten door toe te staan dat mensen honger lijden stelt Klaas. “Mensen die een aantal maanden worden uitgesloten van een uitkering zijn nog wel bijstandsgerechtigd. Daarmee erkent de staat dat deze mensen géén vermogen of eigen inkomsten hebben en kijkt tegelijkertijd toe hoe mensen verhongeren. Gelukkig zijn er nog geen doden gevallen.”

Jelle Klaas (34) houdt zich als sociaal advocaat bezig met sociaaleconomische mensenrechten

Voor Klaas is de maat vol nu het kabinet een verplichte tegenprestatie wil voor mensen met een bijstandsuitkering die ongeschikt zijn voor de arbeidsmarkt. Eind vorige maand zwakte staatssecretaris Jetta Klijnsma onder druk van de oppositie deze maatregel weliswaar af maar gemeenten houden nog altijd de bevoegdheid om de verplichte tegenprestatie wel op te leggen, nu ook voor deze onbemiddelbare groep.
Mensen die een verplichte tegenprestatie weigeren, lopen dus nog steeds het risico drie maanden geen uitkering te krijgen. “Ik ben een klacht tegen de staat aan het voorbereiden om die drie maanden van tafel te krijgen”, zegt de strijdbare advocaat. “Deze maatregel moet kapot, dit gaat onvoorstelbare schade veroorzaken.”
In de wet staat dat voor mensen die het financieel zelf niet redden de bijstand het laatste sociale vangnet is. “Dit staat haaks op mensen drie maanden uitsluiten van een uitkering. Iedereen die zich met de sociale zekerheid bezighoudt, weet: drie maanden geen inkomen betekent huisuitzetting, een boete van de zorgverzekeraar en geen brood op de plank.”
Op die tegenstrijdigheid tussen wet en praktijk is Nederland door het Europees comité voor Sociale Rechten twee keer aangesproken. “Het comité stelt dat de overheid mag straffen, maar mensen moeten nog wel in hun bestaan kunnen voorzien. Met andere woorden: iemand die honger heeft moet worden gevoed.”
Jelle Klaas is niet de enige sociaal advocaat die zich kwaad maakt over de almaar strenger wordende bijstandsregels. Huisadvocaat Marc van Hoof van de Bijstandsbond: “Mijn inschatting is dat Amsterdam de verplichte tegenprestatie niet gaat invoeren omdat dit in de uitvoering te veel werk met zich meebrengt.”
Van Hoof benadrukt dat een verplichte tegenprestatie iets anders is dan reïntegratie. “Die is wel gericht op terugkeer naar de arbeidsmarkt, op arbeidsparticipatie. Iemand die reïntegratie weigert, krijgt een boete. In praktijk betekent dit dat de uitkering wordt gekort of ingehouden. Dit is nu al zo en zal zo blijven.”

Ook Klaas’ Amsterdamse collega Jeroen Walker komt misstanden tegen: “Wij horen dat cliënten soms langer dan zes maanden in een reïntegratiebaan zitten zonder dat dit tot een reguliere baan leidt. Het gevaar bestaat dat bedrijven op deze manier misbruik maken van wel zeer goedkope werknemers.”
Walker wijst erop dat je bezwaar kunt maken tegen je reïntegratieplaats of het stopzetten van je uitkering. “Maar de behandeling van een verzoek voor een voorlopige voorziening kan wel drie weken op zich laten wachten, vervolgens duurt het weer twee weken voordat er een uitspraak komt. De rechter acht mogelijk het

verzoek voor een voorlopige voorziening niet spoedeisend."
Advocaat Bas Willering vindt dat de bijstandswet teveel uitgaat van kwade bedoelingen van bijstandsgerechtigden. "Mensen willen wel werken maar er is geen werk. Soms zijn de aangeboden werkzaamheden meer bezigheidstherapie dan dat er zicht is op betaald werk. Iemand die voor zichzelf wil beginnen en een goed ondernemersplan heeft, zou ontheffing van sollicitatieplicht moeten kunnen krijgen."
Willering bepleit ook het afschaffen van de sollicitatieplicht voor ouderen. "Mensen boven de 55 vinden bijna geen werk meer. Je bent als samenleving goedkoper uit door deze groep met rust te laten, onder andere omdat je dan op reïntegratiekosten kunt besparen. Dat levert ook lagere medische en juridische kosten op, omdat deze 55-plussers niet meer steeds in bezwaar hoeven te gaan en minder aan stress worden blootgesteld."
Willering vindt het onmenselijk om boetes aan bijstandsgerechtigden uit te delen. "Wat schieten we ermee op om de armste groep nog meer kapot te maken? Het leidt er alleen maar naartoe dat deze mensen moeten zien te overleven, niet in staat zijn ooit betaald werk te krijgen."

Tekst Marcel Schor Beeld George Maas/Fotonova

bron: www.mugweb.nl

2014